

Staatssteun en glasvezel

Informatiebijeenkomst, 2 november 2004

Ministerie van BZK,
Coördinatiepunt Staatssteun

Staatssteun en glasvezel

Appingedam moet aanleg glasvezel staken

Wolpin, 7 november 2004 - Gemeente Appingedam moet op tijd een besluit nemen in Overijssel kloppen met de aanleg en exploitatie van een optische glasvezelnetwerk.

Door Wilbert de Witte,

Essent, het monetaire bedrijf van gHStone, had zich bij de rechter bevestigd over het nemen van de aanleg volgens de energieovereenkomst in 2003 zou zijn met de stad.

Volgens Essent zou er bij de aanleg van het netwerk, ook wel het Drenthe-netwerk genoemd, mogelijk sprake zijn van een mogelijk staatssteun aan commerciële bedrijven. Het project had volgens Essent diverse andere partijen aangezien bij de Europese Commissie. De rechter oordeelde dat het project in het geding was het glasvezelnetwerk per direct staken. De staatssteun zou mogelijk sprake zijn van het netwerk van de EC bij het afgeven van staatssteun.

Appingedam, bestaand op 27 mei de aanleg en exploitatie van een glasvezelnetwerk in Appingedam in het noorden. Verplichting van de stad is er in de gemeenteraad om de nodige concessie genomen over de staatssteun te nemen.

In april van dit jaar bleek dat een groot deel van de Appingedam gemeenteraad oordeelde dat het glasvezelnetwerk in Appingedam niet zou worden. Toch ging de partij een maand later akkoord met de plannen.

Agenda

- 13.30 - 13.40 Algemene inleiding door Coördinatiepunt staatssteun (BZK)
- 13.40 - 13.50 Beleid Rijk inzake breedband/glasvezel (EZ)
- 13.50 - 14.30 Staatssteun breedband/glasvezel (BZK)
- 14.30 - 15.00 Mogelijkheid tot vragen stellen (ook m.b.t. de eigen situatie van de gemeenten)
- 15.00 - 15.10 Hoe nu verder?
- 15.10 - 15.15 Afsluiting

Algemene inleiding

- > Verzoek Europese Commissie
 - > achtergrond
 - > status
- > Rol Coördinatiepunt staatssteun
 - > doorgeleiden meldingen/kennisgevingen
 - > primaire verantwoordelijkheid naleving regels bij decentrale overheden
 - > Minister van BZK heeft systeemverantwoordelijkheid
 - > bij inbreuken wordt Minister van BZK aangesproken
- > Organisatie informatiebijeenkomst

Beleid Rijk inzake breedband/ glasvezel

Staatssteun en breedband/glasvezel

- > Wat is staatssteun?
- > Staatssteunanalyse glasvezel
- > Hoe kan staatssteun worden voorkomen?
- > Wanneer kan volstaan worden met een kennisgeving?
- > Hoe om te gaan met meldingsplichtige staatssteun?

Wat is staatssteun?

Meldingsplichtige staatssteun:

1. Steun door staat verleend of met staatsmiddelen bekostigd
2. Steun komt ten goede aan bepaalde ondernemingen
3. Voordeel aan onderneming die deze niet langs commerciële weg verkregen zou hebben
4. (Dreigende) vervalsing van de mededinging
5. Ongunstige beïnvloeding van de tussenstaatse handel

criterium 1: publiek geld

Steun door staat verleend of met staatsmiddelen bekostigd:

- > **Staten:** ook decentrale overheden en door de staat gedomineerde bedrijven
- > **'U-bocht'** via aparte rechtspersoon biedt geen soelaas
 - > *Arrest Leeuwarder Papierwarenfabriek: steun via ontwikkelingsmaatschappij is ook staatssteun*
- > **Staatsmiddelen:** doen van uitgaven én mislopen van inkomsten
 - > *Arrest Van der Kooij/Commissie: preferentieel aardgastaarf is staatssteun*

criterium 2: steun aan bepaalde ondernemingen

Steun komt ten goede aan bepaalde ondernemingen:

- > **Onderneming:** elke eenheid die een economische activiteit uitoefent, ongeacht haar rechtsvorm en de wijze waarop zij wordt gefinancierd (het wel of niet hebben van een winsttoegmerk doet niet ter zake)
 - > *Höfner-arrest: professionele voetbalclubs zijn ook ondernemingen*
- > **Algemene steunmaatregelen zijn geen staatssteun**
 - > Steunmaatregelen van gemeenten en provincies zijn in de regel per definitie selectief (zie *beschikking EC inzake steun (banenplan) aan SCI/Hewlett-Packardfabriek te Heerenveen*)

criterium 3: voordeel van niet-marktconforme aard

Voordeel aan onderneming die deze niet langs commerciële weg verkregen zou hebben:

- > 'Market economy investor principle'
- > Soorten steun; niet alleen subsidies, maar ook:
 - > Vrijstelling, verlaging of kwijtschelding van belastingen e.d.
 - > Niet-marktconforme kredietfaciliteiten
 - > Kwijtschelding van schulden of spreiding daarvan in tijd
 - > Niet marktconforme deelnemingen in ondernemingskapitaal
 - > Verkoop of verhuur van onroerende zaken tegen een prijs lager dan de marktconforme prijs

criterium 4: mededingings-valsing

(Dreigende) vervalsing van de mededinging:

- > Aan dit criterium wordt al snel voldaan

criterium 5: ongunstige beïnvloeding handel

Ongunstige beïnvloeding van de tussenstaatse handel:

- > Ook aan dit criterium zal snel zijn voldaan
 - > *Zie beschikking EC inzake steun aan Container Terminal Utrecht te Lage Weide*

Staatssteunanalyse glasvezel

Staatssteun kan zich bij glasvezelprojecten op vier niveaus voordoen:

1. Aanleg van de passieve infrastructuur
2. Exploitatie van de passieve infrastructuur (actieve infrastructuur)
3. Aanbieden van diensten (ISP's)
4. Afnemen van diensten (eindgebruikers)

Hoe kan staatssteun worden voorkomen? (1)

- **Marktfalen (Enschede)**
 - wellicht partieel marktfalen
 - EC: nee
- **Steun aan consumenten: vraagaggregatie (Deventer)**
 - vergelijk Kenniswijkregeling
 - echter: selectiviteit

Hoe kan staatssteun worden voorkomen? (2)

- **Openbare infrastructuur (Leeuwarden)**
 - open toegang, openbaar aanbesteden
 - gemeente eigenaar + geen concurrerende infra = redelijke tarieven
 - gemeente eigenaar + concurrerende infra = kosten, inclusief winstoverslag
 - gemeente geen eigenaar = open toegang + minimaal noodzakelijke bijdrage (openbare aanbesteding)

Hoe kan staatssteun worden voorkomen? (3)

- **Market economy investor principle (Groningen)**
 - particuliere investeerder onder normale marktomstandigheden
 - lastig aan te tonen (vinden private mede-investeerder, marktonderzoek)
- **De minimis-steun (Verordening (EG) Nr. 69/2001)**
 - Steun aan een onderneming waarvan het bedrag over een periode van 3 jaar een plafond van 100.000 Euro niet overschrijdt (let wel: er zijn verplichtingen)
 - Kan van pas komen bij steun aan eindgebruikers

Wanneer kan volstaan worden met een kennisgeving?

Wel staatssteun, maar geen voorafgaande melding (wel kennisgeving):

- MKB-steun (Verordening (EG) Nr. 70/2001)

Hoe om te gaan met meldingsplichtige staatssteun?

- **Beleidsregels EC**
 - regionale en multisectorale steun
- **Uitzonderingen artikel 87 lid 2/3**
 - Artikel 87, lid 3 onder c: steun voor bepaalde regionale economieën en voor bepaalde vormen van economische bedrijvigheid (vergelijk Cumbria- en Atlas-beschikkingen)

Vragen EC (1)

1. Worden de planning en de aanleg openbaar aanbesteed?
2. Wordt het project (mede) door de overheid gefinancierd? Onder welke voorwaarden (inkomsten, return on investment, afschrijvingstermijn)? Zijn deze voorwaarden marktconform (en vooral, waaruit blijkt dat)? Is en blijft de overheid eigenaar van de infrastructuur?
3. Zijn er andere partijen die bijdragen aan de financiering? Onder welke voorwaarden?
4. Door wie wordt de nieuwe infrastructuur beheerd en geëxploiteerd? Is dit een onafhankelijke partij? Worden het beheer en de exploitatie aanbesteed (en zo ja, hoe?)?

Vragen EC (2)

5. Verleent de beheerder ook diensten (whole sale en of retail service)? Is de beheerder vrij in het bepalen van de prijs voor whole sale en of retail dienstverlening?
6. Is er wellicht sprake van een dienst van algemeen economisch belang (Artikel 86(2) EG)? Wordt er voldaan aan de Altmark-criteria?
7. Is er sprake van concurrerende infrastructuur? Zo nee, kan dit nader worden gemotiveerd?
8. Is de aanbesteding technologisch neutraal? Zie hiertoe ook de Mededeling van de Commissie inzake structuurfondsen en elektronische communicatie.

Vragen EC (3)

9. Gaat het bij het project alleen om 'infrastructuur' of ook om 'dienstverlening'? Bij infrastructuur: gaat het om passieve (en tot welk niveau (MMR) dan wel actieve infrastructuur, is er sprake van open access? Bij dienstverlening: welke dienst moet worden verleend? Als het gaat om broadband access, hoe is broadband access dan gedefinieerd?
10. Welke prijzen worden er berekend door de retail dienstverleners (de ISP's)?
11. Is er sprake van "aggregation of demand" (overheid organiseert de afname van bepaalde diensten, waardoor er voldoende kritische massa ontstaat om een project van de grond te krijgen)?

Vragen EC (4)

12. Als er sprake is van de minimis steun aan de end user, is er een regeling met betrekking tot accumulatie en monitoring op zijn plaats - zoals voorgeschreven in de Verordening?

Meldingsprocedure (nationaal)

- > Meldingsformulier opsturen naar Coördinatiepunt Staatssteun decentrale overheden.
- > Coördinatiepunt verwerkt meldingsformulier, verzoekt eventueel om meer informatie/toelichting en stuurt (eventueel gewijzigd) formulier met begeleidende brief (en, indien nodig, bijlagen) door aan PV.
- > PV stuurt de melding door aan EC.

Meldingsprocedure (Europees)

(I)

- > Na ontvangst melding heeft EC beoordelingstermijn van 2 maanden i.h.k.v. de voorlopige onderzoeksprocedure.
- > Is de steun verenigbaar o.g.v. artikel 87 lid 2? Dan is steun toegestaan.
- > Kan de Commissie de steun verenigbaar verklaren o.g.v. lid 3? Aanwijzingen hiervoor zijn te vinden in de kaderregelingen, richtsnoeren en mededelingen.

Meldingsprocedure (Europees) (II)

- Beschikking is afsluiting voorlopige procedure en kan de volgende vormen hebben:
 - De gemelde maatregel is geen steun.
 - De gemelde maatregel is steun, maar verenigbaar met de gemeenschappelijke markt.
 - Inleiding van de formele onderzoeksprocedure.

Meldingsprocedure (Europees) (III)

- Afsluiting van de formele procedure: een beschikking in één van de volgende vormen:
 - De gemelde maatregel is geen steun.
 - Positieve beschikking: de gemelde maatregel is steun, maar verenigbaar met de gemeenschappelijke markt.
 - Voorwaardelijke beschikking: de steun is onder voorwaarden verenigbaar.
 - Negatieve beschikking: de steun is niet verenigbaar.

Vragen?

Hoe nu verder?

- Versturen aanvullende brief aan EC (uiterlijk half november 2004)
- Benaderen andere gemeenten met glasvezelprojecten (in elk geval 22 gemeenten)
 - Organiseren informatiebijeenkomst
 - handreiking Europa decentraal
- Reactie(s) EC afwachten op verstrekte inlichtingen
 - verzoek om meer (specifieke) gegevens
 - inzetten meldingsprocedure
 - starten procedure wegens onrechtmatige staatssteun
- Ontwikkelingen (meldingen, beschikkingen)

Afsluiting

www.minbzk.nl/staatssteun
www.europadecentraal.nl

